

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

31. De Iustitia originali, cum qua Primus homo fuit conditus à Deo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

libus anteferre. Dicendum est, Iustitiam ex obiecto & materia per se ceteris omnibus virtutibus esse digniorem: nihilominus tamen, aliqua illarum aliunde præcipuum quid habent, unde Iustitiæ antecellant & præsent. Verbi gratia; Religio, ratione personæ, cui cultum & honorem debitum defert, Iustitiæ anteponitur: nam Deo tribuit honorem. Pari ratione obedientia & misericordia, possunt Iustitiæ præferri ratione personæ, cui obediunt, vel cuius miseriam subleuamus: vtpote si Regi imperanti obtæperemus, vel Principi in periculo constituto opem feramus: ita, si pro communi patriæ salute mortem oppetamus. Liberalitas, item Magnificètia, Humilitas, Magnanimitas & Patientia addunt quidem aliquid magnum & præcipuum, in quo Iustitiæ præcellant; sed eas tamen virtutes ex obiecto, per se, Iustitia vincit, ac superat dignitate. Porro de singularum virtutum laudibus, commendatione, præstantia & dignitate suis locis, cum de singulis agam, plenius tractabo.

Quintò quæritur, An præter virtutes morales, rationis, & theologicas, sint dona Spiritus sancti, habitus infusi re ab hisce omnibus distincti? Dux sunt opiniones, vna afferentium, dona Spiritus sancti esse habitus, re à virtutibus morum, rationis, & theologicas distincti: atque hæc fuit veterum Scholasticorum Theologorum opinio. Alber. 3. d. 34. S. Thom. *ibidem*. q. 2. q. 68. art. 1. Bonau. Richard. Henric. *quodl.* 4. q. 23. Argent. 3. d. 34. q. 1. nu. 1. & 2. qui moti sunt hac potissimum ratione: quia virtutes Theologicæ circa finem hominis supernaturalem versantur, vt huiusmodi finis cognoscatur, appetatur, & propter se diligitur; at virtutes rationis dirigunt hominem in rebus naturalibus cognoscendis, & virtutes morales, in agendo iuxta naturale rectæ rationis præscriptum: ergo indiget homo alijs habitibus diuinitus infusis, quibus faciliè, promptè & hilariter dirigatur, in bene viuendo iuxta regulas diuinas. Homo enim in bene agendo interdum à naturali ratione sibi inditas; interdum à Spiritu sancto supra naturam mouetur; & proinde, vt vtriusque impulsus & motus, perfectè & expedite sequatur, duobus eget habitibus. Secunda opinio eorū est, qui docent dona Spiritus sancti, esse quidem habitus diuinitus infusos, sed sola ratione non re distinctos à septem virtutibus, tribus Theologicis, & quatuor Cardinalibus; ita vt nomine consilij, quod est vnum ex donis Spiritu sancti, prudentia intelligatur; & in timore, temperantia; in Pietate, Iustitia; Fortitudo verò suo nomine exprimitur; appellatione verò scientiæ, fides; & nomine intellectus charitas intelligitur, quæ sine spe esse non potest. Hæc sententia fuit Scoti, quâ postea secuti sunt alij Theologi, Ocham, Gabriel, Almainus, Maior & alij, qui vnanimi cōsensu docent septem virtutes, & septem dona Spiritus sancti, quæ ex Esaia. ca. 11. colliguntur & octo Beatitudines, & quæ Matth. 5. habentur, eosdē habitus intelligi, sed ratione distinctos. Ita vt dicantur dona, quia infunduntur & dantur à Deo; virtutes verò quia ornant, & dirigunt animum in bonæ vitæ officijs; Beatitudines porro, quia spe, iure & merito nos beatos efficiunt, quatenus bonis actibus vitam promeremur æternam. Ex qui-

bus omnibus, duodecim Spiritus sancti fructus percipiuntur, de quibus ad Galatas. 5. Qui fructus sunt delectationes quædā & gaudia ex virtutum officijs & actionibus, suauiter percepta. Certe Gregorius dona Spiritus sancti re à septem virtutibus distinguere videtur: nam *lib. 1. Mora. c. 28.* docet, Spiritus sancti dona significari typicè in septem filijs Iob. & tres virtutes Theologicas in tribus filiabus, & *lib. 2. Moral. c. 36.* distinguit eadem septem dona quatuor virtutibus moralibus, quas dicit significari in quatuor angulis domus Iob: at verò Ambrosius, quem Magister *in 3. dist. 34.* citat. hæc dona, septem virtutes esse docet, proinde re non videtur à septem virtutibus dona Spiritus sancti seingere. Mihi certè prior opinio cum sua ratione magis probatur; quam si quis sequi velit, dicere etiam debet dona Spiritus sancti, esse habitus vna cum charitate diuinitus infusos, & perpetuo vinculo copulatos, qui cum ea conferuntur, subsistunt, conferuntur: & pariter cum ea ob quodcumque lethale peccatum amittuntur. Ac sicut tres virtutes Theologicæ, naturæ viribus comparari, & consistere, conferuari & augeri nequeunt; sic etiam dona Spiritus sancti, quia sunt habitus supernaturales, & à virtutibus acquisitis re, & specie differentes, sola naturæ vi, nec acquiri, nec augeri, nec conferuari queunt; sed gratuito & peculiari Dei munere conferuntur, confirmantur, augentur. At verò secunda opinio auctores sentiunt, tria dona Spiritus sancti, quæ sunt habitus trium virtutum Theologicarum, esse habitus infusos, & alterius speciei, atque sunt habitus acquisiti, & ab eis re ipsa distinctos, quatuor verò reliqua dona, esse habitus quatuor virtutum Cardinalium; & proinde, aliquando diuinitus infundi, sed non semper: quia licet Dei munere nonnunquam vna cum Charitate conferantur, non tamen sunt habitus cum ea necessario connexi: & cum sint eiusdem speciei, cuius sunt virtutes Cardinales acquisitæ, possunt nostris actibus comparari, augeri, & conferuari: sicut si Dei munere disciplina humana, vel ars aliqua conferatur, quæ naturæ vi possit acquiri, esset eiusdem speciei, cuius fuisset acquisita, ac posset deinde humanis actibus conferuari, augeri, & perfici. Deus enim interdum tribuit, quod alioqui magno studio, & diligentia potest aliquis adipisci, cuiusmodi est donum aliquarum linguarum. vt paulò ante iam dixi. Mihi prior sententia verior apparet. reliquum erat, vt aliqua generatim, & vniuersè de virtutibus Theologicis dicerem, sed alio in loco, de hac re cōmodius disputabo.

Cap. XXX.

De Iustitia originali.

*Primum hominem à Deo conditum fuisse
Cum Iustitia originali.*

Quoniam Iustitia originalis singulari admodum fuit diuinæ gratiæ beneficium, in primum hominum parentem collatum, breuiter intuentium & explicandum puto, quod, quale, quantumque donum illud fuerit, vt appareat, quid boni homo tanto munere exornatus ac præditus præstare potuerit.

Et primò

Scot. Ocham.
Gabr. Almainus.
34.

Et primò quidem omnium illud quæri à Theologo solet, Quid appellatione Iustitiæ originalis intelligatur? Respondeo, intelligi Iustitiam totius hominis, quæ scilicet corpus omni ex parte subditum, recto animæ nutu, & imperio regeretur: sensus & vires inferiores rationi & mētī, & deniq; mens ipsa, tota plenè & perfectè pro huius vitæ statu & conditione, Deo auctori suo & Domino subiectæ parebant: Ex qua re nomen accepit Iustitia originalis. Erat quidem Iustitia, hoc est iuxta aliquorum sententiam, coaceruata omnium virtutum cōmunitas, peculiari Dei providentia, & protectione mirabiliter vndiq; munita, & multis beneficijs & opibus ornata, & exulta: vel iuxta aliorum placitum, gratia diuinitus data, quæ totum hominem in officio & Dei amore continebat. Originalis verò quia primo generis humani parenti concessa, & quia pariter cū ipsa natura in prima sua institutione suscepta: Immo quia erat in posteros ipsius quoq; Dei munere transfundenda.

Secundò quæritur, An ex sanctis Patribus deducatur primum hominem à Deo accepisse Iustitiam originale? Respondeo, ex Patribus colligi, quæ sequuntur. Irenæus lib. 3. contra Hæreses. cap. 37. ita scribit: Eam quam habuit Adam ab Spiritu sancti, stolam, per peccatum amisit. Tertullianus libro de Patientia cap. 5. Adam, inquit, innocens erat, & Deo de proximo amicus. Cyprianus sermone De Patientia, Adam in mortem cecidit, nec acceptam diuinitus gratiam patientia custode seruauit. Athanasius in oratione contra Ido-
 la: Primum hominem, aiunt Scripturæ a principio, liberioris filiciæ mentem erga Deum habuisse, & cum sanctis conuersatum fuisse in contemplatione intelligibilem. Nazianzenus oratione quarta in sanctum Pascha, & carmine. 6. de anima: Simplex erat & innocens homo spiritus & caro: spiritus per gratiam, & caro propter superbiam. Basiliius hom. 10. in Genesim, & in Psalmum. 48. dum explicat illa verba: Homo cum in honore, &c. multa tradit de honore & dignitate primi hominis: & homil. Quod Deus non est auctor malorum ait: Erat aliquando Adam in sublimi non loco, sed arbitrio, quando statim animæ sumpta in celum letus aspexit, & cum vehementer amans à quo beneficium tantum, & eterne vitæ fructificationem acceperat, & æquè cum Angelis regnare ac viuere, & diuine vocis participare esse. Ambrosius lib. 6. Hexameron. cap. 7. Adam creatus fuerat secundum imaginem Dei, secundum quam habebat in se gratiam emittentem & splendorem pietatis. Idem epist. 41. quæ est ad Sabinum. Solus erat Adam, & non est prauaricatus, quia mens eius adhererebat Deo. In Psalmum quoque. 118. Sermonem 55. super illum Verficulum: Miserere mei secundum verbum tuum, Dominus fecit hominem, inquit, secundum animam ad imaginem suam, id est rationalem, iustum, pudicum, &c. Hieronymus libro primò aduersus Iouinianum non longè à principio: Primi parentes in Paradiso absque vlla macula Virgines, Dei consortio fruebantur. Chryostomus homil. 16. in Genesim expendens illud: vi cognouerunt quod nudi essent. Nudati, inquit, propter peccatum supernæ gratiæ amictu. & paulò inferius: Mandati prauaricatio vestem illam nouam & admirabilem gloriæ, & supernam beneuolentiam sustulit. Epiphanius lib. 2. tom. 1. hæresis 1. Adam erat simplex & innocens. Cyrillus Alexandrinus in Thesau. super Ioannem lib. 10. cap. 11. Adam denudatus data sibi gratia propter inobedientiam est. Et in Dialogo de Trinit.

lib. 6. ait: Humana natura à principio vbertim accepit, vt particeps esset diuini spiritus, & per sanctificationem ad Dei effigiem formaretur. Augustinus lib. 14. de Ciuitate Dei. cap. 11. & cap. 26. viuebat, inquit, homo secundum Deum in Paradiso, & cap. 10. ait: Amor eorum (Adæ scilicet & Euzæ) erat imperurbatus in Deum: libro item. 6. de Genesim ad literam. cap. 27. & 28. tradit, hominem per peccatum amisisse stolam primam quæ aut erat ipsa iustitia, vnde lapsus est, aut indumentum corporeæ immortalitatis. Libro de Corrept. & gratia cap. 11. docet, primū hominem gratiam & quidem magnam accepisse, & habuisse corpus, & vires inferiores plenè in omnibus subiectas animæ & rationi. Damascenus lib. 2. fidei orthodoxæ. ca. 12. ait: Creauit Deus hominem innocentem, rectum, probum, omni virtutum genere exornatum, omnibus bonis ornatum. Hæc ex Patribus.

Tertiò quæritur, An ex sacris literis tanquam ex proprio loco, & fonte, Iustitia originalis primi hominis erui, & deduci queat? Respondeo ex scripturis colligi ea, quæ subijciā. Ecclesiastes 7. dicitur: Solummodo hoc inueni, quod fecerit Deus hominem rectum: quo testimonio vtuntur Theologi, & pleriq; Patrum ad rem propositam declarandam, Ecclesiastici 17. Deus creauit de terra hominem, & secundum imaginem suam fecit illum, & secundum se vestiuit virtute. vbi verba illa (secundum se) possunt referri, vel ad hominem, vel ad Deum. Si ad hominem referantur, sensus erit: Vestiuit eum virtute, id est, robore & viribus, prout congruebat hominis naturæ; si verò ad Deum referantur, hoc significant: vestiuit eum robore, & fortitudine (secundum se) id est, vt decebat ipsum Deum honorum omnium cōditorem & largitorem. Virtus autem hoc loco videtur significare virtutem moris vitio oppositam; potius tamen designat robur & fortitudinem, tum corporis, tum animæ, vt constat ex Græca litera, vbi nō ponitur aperiens, quæ est virtus moris, sed ierens, quæ vox significat robur & fortitudinem. Et multa in eo capite Sapiens de honore & dignitate hominis, extimia sanè & præclara pertractat. Item Sapientia 10. habetur: Qui primus formatus est pater orbis terrarum (sermo est de Adamo primo homine) cum solus esset creatus, custodiuit & eduxit illum e delicto suo; & dedit illi virtutem continendi omnia. sensus est: Dei sapientia custodiuit primum parentem antequam peccaret, & post lapsum eripuit illum à peccato suo: & dedit illi virtutem, id est, potestatem continendi omnia, quod est dicere, habendi imperium & dominatū in omnia: nam verbum Græcum imperium, licet frequenter significet tenere: sæpè tamen idem valet, quod habere imperium & dominatum in alium. Præterea Genesim primo cum dicitur: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, nonnulli ex Patribus, imaginem referunt ad bona naturæ, eo quod fuerit homo creatus rationis compos, & arbitrio liber, & omnium rerum corporalium dux & Imperator; Similitudinem verò pertinere putant ad dona gratiæ, quod homo conditus fuerit cum virtutibus, & donis gratiæ, vt posset, & studeret Deum ipsum imitari vitæ studijs & officijs. Et ita hunc scripturæ locum interpretantur Origenes lib. 3. De Principijs. cap. 6. Basiliius, homil. 10. in Genesim. Ambrosius. lib. 6. Hexameron. cap. 7. & 8.

Nyssenus

Nyssenius *homil. de creatione hominis cap. 4.* & 5. Eucherius in *Genesim. Damascenus lib. 2. fidei orthodoxae. cap. 12.* Rupertus *lib. 2. de Trinitate & operibus eius. c. 3.* Magister in 2. *distin. 16. S. Thomas, 1. parte. q. 95. art. 4.* Alij verò Patres opinantur vnum, & idem significari nomine imaginis & similitudinis, more Scripturæ ad maiore[m] emphasim. Ita Chrylostomus, Augustinus, Theodoretus. Hebræi enim cum rei copiam, & abundantiam significare volunt, geminare solent vocabulum. Vt hæc sententia eius loci possit esse: faciamus hominem nobis quam simillimum. Et reuera factus est homo, in multis Deo conditori suo similis, tum in naturæ, & corporis dotibus, tum in ipsis animæ virtutibus. Quidam illud ad Ephes. 4. *Induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis, ad eandem, quam dixi, intelligentiam accommodant.* At verò Ambrosius (si tamen ille auctor eius operis in Paulum est) nouum hominem exponit Christum, quasi id velit Apostolus: talem vitam traducite, qualis decet hominem per baptisma in Christo renatum. Hieronymus eodem quoque modo interpretatur. Alij verò id, (secundum Deum) explicant, ita vt sensus sit de primo homine, quem nouum appellat Apostolus, quia factus est Deo similis. Præterea, ad idem ipsum comprobandum, ea item Apostoli verba ad Coloss. 2. non inepta esse iudicant: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis & induentes nouum, eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius, qui creatus est in mundo.* Verum huius loci sensus est hic literæ congruentior: *Deponite veteris vitæ genus, & viuite vt decet homines per Christum renatos in agnitionem eius, Dei scilicet.* Hebraismus est, idem significans, quod, per agnitionem Dei, quasi dicat; vt decet hominem renatū in Christo per veram Dei cognitionem.

Quarto queritur, An iustitia originalis fuerit donum vltra naturæ vires, & dotes à Deo susceptum? Fuit quorundam sententia, iustitiam originalem nil aliud fuisse nisi integram ipsam hominis naturam, absque vlla peccati labe, & macula, ac sine vlla virtute morum: verum cum solis naturæ facultatibus ac dotibus, diuinitus institutam. Id quod conantur illi ostendere quadruplici ratione. **Primo**, quia hoc ipso, quod homo conditus est absque vilo peccato, & virtute moris, est integer, innocens & rectus: sed scriptura & Patres nihil aliud aiunt, nisi, hominē esse creatum integrum, simplicem, & rectum. Et quamuis dicant fuisse iustum, innocentem, & cum virtutibus; hoc ideo dicunt, vt doceant creatum fuisse cum naturæ dotibus sanis & integris, quas appellant virtutes, & eas quidem rectas, simplices & puras, tanquam omni peccato liberatas. **Secundo**, quia pugna inter carnem & spiritum, corpus & animam, sensum & mentem est pœna & effectus peccati, ergo homo nisi peccato esset infectus, huiusmodi pugna careret. **Tertio**, quia homo cū solis naturæ viribus reuera miser non esset; idem iuxta rectū rationis præscriptum viueret; intenderet quoque in aliquem vltimum finem, & felicitatem naturalem, cuius gratia bene ageret, ergo esset quod spectat ad id, quod est naturæ debitum, beatus & felix. **Postremo**, quoniam Clemens Alexandrinus conditum, ait, fuisse non cum vir-

Clem. li. 2.
Strom.

tute, sed cum propensione ad virtutem. Fulgētius verò scribit creatum hominem natura bonum. Prosper in epistola de libero arbitrio, ad Rufinum ait: *Amisisti naturali innocentiæ homo exul ac perditus ambulabat sine via, & Augustinus lib. de correct. & gratia cap. 10. & 11. ait: Deus sic ordinauit Angelorum & hominum vitam vt prius in eis ostenderit, quid posset liberum arbitrium: deinde, quid posset suæ gratiæ beneficium.* At communis est omnium Theologorum opinio, iustitiam originalem fuisse virtutem homini vltra naturæ vires, facultates & dotes diuina liberalitate collatam: ita docent S. I. hom. 1. p. q. 95. a. 1. Bonauent. 2. d. 29. a. 1. q. 2. Richard. d. 30. a. 3. q. 2. Henric. quodl. 6. q. 5. & in quodl. 2. q. 11. Scot. 2. d. 29. q. 1. Dur. 2. d. 20. q. 5. Gabr. 2. d. 30. q. 1. a. 3. dub. 4. Argentina. 2. d. 29. q. 1. art. 3. Marfil. 2. d. 29. q. 1. art. 2. Aegid. 2. d. 29. q. 1. art. 2. dub. 3. 4. & 7. Mai. 2. d. 30. q. 1. conclus. 3. & 4. & extat constitutio Pij Quinti, & Gregorij XIII. qua certæ quædam Doctoris Louanienſis propositiones damnantur, inter quas vna est: *Integritas primæ creationis non fuit in debita humana natura exaltatio, sed naturalis eius conditio.* Secunda propositio: *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse à Deo creari, & institui sine iustitia originali, & naturali.* Hæc propositio colligitur ex prima. Tertia est: *Humana natura sublimatio & exaltatio in consortium diuinae naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.* Item, absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio, dono quodam supernaturali & gratuito, supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, vt fide, spe & charitate Deum supernaturaliter coleret. Quarta propositio: *A variis & otiosis hominibus, secundam insipientiam Philosophorum excogitata est sententia; hominem ab initio sic constitutum, vt per dona naturæ superaddita, fuerit largitate conditoris sublimatus & in Dei filium adoptatus.* Quæ propositiones merito damnatæ sunt tanquam temerariæ: non solum enim communi scholasticorum sententiæ aduersantur, sed etiam sanctorum veterum Patrum doctrinæ planè repugnant, qui, vt nos supra retulimus, aperte tradiderunt, primum hominem accepisse à Deo gratiæ dona & virtutes, & cum eo fuisse amicitia, societate, beneuolentiæq; coniunctus; harum propositionum Author nomine iustitiæ originalis nihil aliud intelligebat nisi naturam hominis vel angeli creatam à Deo, omni peccato solutam & liberam: vt eo ipso natura, ratione seu intelligentia prædita iustitiam originalem haberet, quo creatur à Deo omnis peccati expertus. In quo maxime errabat. Ad obiecta verò Respondeo; ad primum, naturam humanam conditam absque peccato, esse quidem sanam & integram, non tamen per id cum Deo amicitia, & beneuolentiæ vinculo sociatam: quod sancti Patres vno ore testantur. Ad secundum Respondeo, pugnam inter sensum & mentem, carnem & animam esse quidem naturalem homini, & nihilominus effectum & pœnam peccati; & proinde etiam si primus homo non delinqueret, eam pugnam pateretur, nisi iustitiæ originalis beneficii & donum susciperet. Est verò effectus & pœna peccati eiusmodi pugna, quoniam nisi homo peccaret, iustitiam originalem, quam gratuito Dei munere acceperat, retineret, quæ eam pugnam & litem dirimebat. Ad tertium: Nihil certi scire possumus de felicitate, quam homo posset adipisci, si cum

foliis

solis naturæ dotibus crearetur, certò tamen credimus Patrum & Theologorum grauissima auctoritate permoti, primum hominem gratuitum & supernaturale originalis iustitiæ donum, suscepisse; quoniam constat eum per peccatum supernæ gratiæ amictu, & diuinæ beneuolentiæ munere denudatum. **Obijcies;** homo si esset suæ naturæ relictus, non esset auersus, nec alienus à Deo, quia omni peccato careret, ergo hoc ipso esset ad Deum conuersus. **Respondeo,** hominem ex naturæ conditione, nec esse à Deo auersum, nec conuersum ad Deum conuersione, aut auersione supernaturali morali, quæ est iustitia, vel iniustitia; habere autem quandam conuersionem naturalem, quia omnis natura cum est sana & integra, suo fini naturali coniungitur, scilicet conuersione naturali: habere item quandam auersionem à gratia & amicitia diuina: quæ auersio non est gratiæ priuatio, sed sola negatio, quia non est absentia & vacuitas formæ, quæ inesse deberet. **Secundò Obijcies;** homo sua natura miser non est, ergo cum solis naturæ dotibus esset beatus felicitate naturali. **Respondeo,** eum non esse miserum miseria moris, quæ est peccatum; sed nec esse beatum beatitudinæ morali, quæ iustitiam & bonitatem moris requirit: habere tamen naturam cum solis viribus, & dotibus naturaliter debitis. **Tertiò Obijcies;** homo cum sola natura conditus; si virtutis moralis officium præstaret, placeret Deo, cui etiam esset acceptum & gratum bonum opus, quod faceret. **Respondeo,** naturam hominis absque peccato gratam esse & acceptam Deo; sola tamen naturæ, non supernaturali aliqua bonitate, & bonum opus virtutis moralis quod præstitisset homo, fuisset quidem Deo acceptum tanquam bonum morale, quod quatenus tale, laudem & commendationem meretur, sed non fuisset acceptum tanquam vita æterna, Dei beneuolentiæ, amicitia, & societate, aut aliquo supernaturali præmio dignum. **Quæres postremo,** vnde colligatur originalem iustitiam fuisse donum gratuitum, & supernaturale naturæ hominis adiectum. **Respondeo,** quæstionem esse facti, an primus homo ante lapsum aliquid vltra naturam acceperit, & proinde ad eius definitionem satis esse communem Theologorum, & Patrum cõsensum; qui ex scripturis acceperunt, vt supra docuimus, primum hominem à Deo iustitiam, & sanctitatem habuisse.

Quintò quæritur, An iustitia originalis fuerit habitus, an actus? Vt quæstionem diluam, prius animaduertendum existimo aliquid fieri à Deo in homine dupliciter, primo quidem modo ministerio habituum, qui supra naturam infunduntur in animos, & inhiærent homini: sic credimus, speramus, & diligimus Deum virtutum Theologiarum præsidio. **Secundo modo,** singulari quodam auxilio & beneficio, quo Deus cum homine peculiariter operatur. Id quod facit homo primo modo, agit per formam sibi inhiærentem: quod facit secundo modo agit vnà cum Deo sibi assistente, & cum eo operante. Quæstionis itaque propostæ sensus est: an effectus iustitiæ originalis essent in homine à Deo per aliquem habitum inhiærentem. Communis est omnium Theologo-

rum opinio, iustitiam originalem fuisse habitum homini inhiærentem. Quæ sententia ex Patribus facile colligitur. **Docent enim** primum hominem ante lapsum fuisse iustum, etiam dum nihil operabatur: ergo eius iustitia non erat actus sed habitus. **Obijcies,** aliquos fuisse iustitiæ originalis effectus, qui per habitum residentem in homine præstari non poterint. corpus enim hominis (gratia exempli) erat animæ plenè subiectum, ita vt nec dolere, nec defatigari, nec fame, vel siti premi posset, nec tentari, & diuexari morbis, nec molestijs vllis & incommodis affici. **Similiter** sensus & vires corporis erant integræ, ita vt pati non possent vim extrinsecus irrumpentem, nimirum bellæ, hominis, dæmonis, vel cuiuscunque alterius similis causæ: posset itidem homo teste August. lib. de corrept. & gratia. cap. ii. si vellet, non mori: posset non peccare: posset non cadere, & non deficere à bono si vellet. **Respondeo,** negari nõ posse, quin fuerint multi effectus quos homo singulari Dei prouidentia, & munere, tunc temporis præstabat. nec enim omnes ab habitu solo profuebant; erat tamen iustitia originalis habitus quidam, cui præsto erant Dei auxilia singularia, quibus homo omnem vim extrinsecus accedentem propulsabat: quibusque eximia quodam Dei prouidentia protegebatur. **Appellatione** autem iustitiæ originalis intelliguntur pariter habitus iustitiæ infusus homini, & quæ diximus singularia diuinæ protectionis præsidia. **Secundò Obijcies;** aliquando appellationes rerum & personarum sunt ab aliquo, quod non inest; sed à iure quod nobis conuenit; veluti quis vsu fructuarius vocatur, qui ius habet vtendi & fructuendi re aliena salua eius substantia. **Pensionarius,** qui ius habet exigendi pensionem ex alieno beneficio Ecclesiastico. **Beneficiarius,** qui iure suo percipit redditus & fructus ex bonis Ecclesiæ: ergo pari modo poterat Adamus esse & nominari iustus ex eo solo, quod haberet ius Dei munere, & beneficio acceptum, vt vna cum eo Deus ipse operaretur, dum homo in primo naturæ statu permaneret. **Respondeo,** in iure siue Ciuili, siue Canonico multas esse nominum appellationes sumptas à iure, quod penes aliquem inest: at verò in moribus iustus, bonus, aut sanctus nemo dicitur nisi à iustitia bonitate, & sanctitate inhiærenti. **Tertiò oppones** Clementem Alexandrinum lib. 6. Stromatum prope medium, qui cum quæreret, an homo sit creatus perfectus; respondet ipse non esse talem creatum, quia conditus est (inquit) aptus ad virtutem: ergo nõ cum virtute, sed cum propensione ad eam: Fulgentius ait hominem procreatum naturam bonum. **Respondeo,** horum Patrum esse sententiam, hominem creatum absque vilo peccato naturam sanam, & integram accepisse, propensam, & aptam ad virtutes & honestatis officia: quod verum est etiam si cum iustitia gratia, & virtutibus fuerit procreatus & conditus. Virtus enim & est animæ sanitas, & integritas, & simul est quædam ad bene agendum procliuitas, est item virtus nomen habitus, & actionis: acceperat homo habitum virtutis, quo ad bene agendum erat propensus.

Q

Quedam